

REPUBLIKA SLOVENIJA USTAVNO SODIŠČE

Številka: Up-295/97

Datum: 13. 10. 1999

Pritrdilno ločeno mnenje sodnice dr. Škrk

1. Strinjam se z odločbo, s katero je Ustavno sodišče odpravilo sodbo Vrhovnega sodišča št. U 1759/94 z dne 20. 6. 1997 in odločbo Ministrstva za notranje zadeve št. 0011/7-XVII-309.137 z dne 4. 11. 1994, predmetno zadevo pa vrnilo Ministrstvu za notranje zadeve v novo odločanje. Menim pa, da je odločba Ustavnega sodišča v tej zadevi v toliko pomanjkljiva, ker ne upošteva v razlogih, torej v obrazložitvi pod tč. B dejstva, da gre pri pritožniku A. A. za osebo brez državljanstva oz. za apatrida.

2. "Oseba brez državljanstva" je posameznik, ki ga nobena država ne šteje za svojega državljan na podlagi učinkovanja njenih predpisov[1]. Pogodbena norma mednarodnega prava, ki zavezuje novonastalo državo, da mora državljanom države predhodnice obvezno podeliti svoje državljanstvo, če bi sicer ostali brez državljanstva, Slovenije formalno ne zavezuje[2]. Je pa vse močnejši trend v smeri razvoja mednarodnopravnih načel v sodobni praksi držav, naj nove države, ki potom nasledstva držav urejajo državljanstvo prebivalcev na svojem ozemlju, to uredijo na tak način oz. s takšnimi ukrepi, da ne prihaja pri tem pri državljanih nekdanje države do apatridnosti[3]. Ta trend razvoja je posledica obveznosti držav, ki izhajajo iz splošnega varstva človekovih pravic. V luči ustavnopravnega varstva in spoštovanja človekovih pravic ter temeljnih svoboščin je k takšnemu urejanju državljanstva v pogledu na njenem ozemlju prebivajočih državljanov nekdanje SFRJ, ki so domnevno ostali brez državljanstva, zavezana tudi Slovenija.

3. Upravni organ in sodišče so v postopku zavrnitve vloge pritožnika za pridobitev slovenskega državljanstva po 40. členu ZDRS kršili načelo pravne države (2. člen Ustave), ker so pritožnika obravnavali kot državljan Republike Srbije in torej Zvezne republike Jugoslavije na temelju domneve iuris et de iure, glede na okoliščino, da je bil rojen v Z., V., Srbija, ZRJ. Pri tem očitno niso upoštevali, da je pred razpadom nekdanje SFRJ pglavitne elemente pristne zveze (stalno bivališče, evidenca vojaščine, EMŠO, potni list) imel vezane na kraj stalnega bivališča tj. Republiko Slovenijo in to v takšnem obsegu, da bi bil lahko vprašljiv njegov državljski status druge nekdanje republike, tj. Srbije. Namesto tega so na temelju prostega preudarka zaključili, da ne izpolnjuje pogojev za slovensko državljanstvo zaradi sedaj s strani Ustavnega sodišča razveljavljene določbe 3. odstavka 40. člena ZDRS o javnem redu. V času postopka ustavne pritožbe je pritožnik predložil, ob siceršnjih formalno izpolnjenih pogojih za ustavno pritožbo še potrdilo št. 200-111-99 z dne 10. 2. 1999, izdano v ZRJ, Republika Srbija, SM Z., iz katerega izhaja, da pritožnik A. A. ni vpisan v knjigo državljanov ZRJ oziroma v knjigo državljanov Republike Srbije. Pri pritožniku gre torej v skladu z mednarodnopravno definicijo za osebo brez državljanstva (apatrida), rezultat tega njegovega osebnega stanja pa je očitno nastal zunaj njegove volje v času razpada SFRJ.

4. 1. odstavek 40. člena ZDRS, ki določa pogoje, ob katerih so lahko zaprosili za slovensko državljanstvo državljan drugih republik nekdanje SFRJ in na podlagi katerega je zaprosil za državljanstvo tudi pritožnik A. A., ne bi vzdržal pravne razlage, da ta določba zanj ne velja, ker nima državljanstva Srbije oz. ZRJ in torej ni subjekt zaščite po tem predpisu, ker ni državljan druge republike. To določbo je treba v njegovem primeru razlagati tako, da so pod polje njene uporabe za pridobitev slovenskega državljanstva prišli v poštev državljan nekdanje SFRJ v času začetka veljavnosti zakona, ki so izpolnjevali druge tam določene pogoje, zlasti izkazano stalno bivališče v Sloveniji 23. 12. 1990. Glede uporabe 40. člena ZDRD so torej prišle v poštev tudi vse tiste osebe, državljan nekdanje SFRJ, ki ob izpolnjevanju sicer vseh ostalih zakonitih pogojev, iz kakršnega koli razloga zunaj njihove volje, niso imele državljanstva katere od drugih republik nekdanje razpadle države. V tej luči tudi mednarodni dokumenti osebe, državljan nekdanje države, ki stalno žive na

ozemlju katere od naslednic in so subjekt zaščite v pogledu urejanja novega državljanstva, določajo kot "prizadete osebe"[4]. Pojmu "prizadete osebe" odgovarja tudi položaj pritožnika A. A.

5. Država naslednica, v tem primeru Republika Slovenija, kot pravna država (2. člen Ustave) na svojem ozemlju varuje človekove pravice in temeljne svoboščine (5. člen Ustave, odločba Ustavnega sodišča U-I-371/96, 23. 9. 1998 - OdlUS VII/2, Ur.l. RS št. 68/98). Iz tega naslova je dolžna osebno okoliščino apatridnosti upoštevati pri posamezniku, ki sicer izpolnjuje pogoje za sprejem v njeno državljanstvo oz. k temu vodijo vsi elementi pristne zveze, v kolikor gre za odločanje v polju proste presoje državnega organa v obsegu, ki ga določa zakonodajalec. Iz tega naslova je pristojni organ (Ministrstvo za notranje zadeve), v kolikor se ugotovi v novem postopku, da so v primeru pritožnika A. A. podani vsi zakoniti pogoji za pridobitev slovenskega državljanstva, dolžan postopati brez nepotrebne odlašanja. V pritožnikovem primeru gre namreč za osebo brez državljanstva z vsemi praktičnimi in pravnimi posledicami, ki iz tega sledi. Postopek reševanja njegovega državljanstva traja že od novembra 1991, ko je v zakonitem roku vložil prošnjo za pridobitev slovenskega državljanstva po 40. členu ZDRS, nadaljnji pritožbeni postopki pa praktično vse od 4. 11. 1994, ko je bila sprejeta prvostopna negativna odločba MNZ št. 0011/7-XVII-309.137. Zatorej bi nov postopek odločanja o njegovem državljanstvu moral, glede na dokaj verjetno izkazano stanje apatridnosti, potekati s posebno skrbnostjo in brez nepotrebne odlašanja, da ne bo prišlo do novih kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

dr. Mirjam Škrk

Opombe:

[1]Glej 1. člen Konvencije o položaju oseb brez državljanstva, sprejeta 28. 9. 1954.

[2]R. Slovenija ni pogodbenica Konvencije o zmanjšanju oseb brez državljanstva, sprejete 30. 8. 1961. Konvencija velja, a ima le 18 pogodbenic (Po Multilateral Treaties deposited with the Secretary General, Status as at 31 December 1996, UN, New York 1997).

[3]Besedilo osnutka členov o državljanstvu fizičnih oseb v odnosu na nasledstvo držav, sprejetih s strani Komisije za mednarodno pravo ob njenem drugem branju, 4. člen, Preprečevanje apatridnosti. International Law Commission, Report on the work of its fifty-first session (3 May- 23 July 1999), General Assembly, Official Records, Fifty-fourth Session, Supplement No. 10 (A/54/10), UN, New York 1999. Pri tem za državo ni predvidena obveznost rezultata, temveč ustreznega ravnanja (conduct), gl. komentar na str. 37-38.

[4]Ibidem, Osnutki členov..., tč. (f). 2. čl., Uporaba pojmov, str. 16. Prizadeta oseba je vsak posameznik, ki je imel na dan nasledstva držav državljanstvo države predhodnice in katerega državljanstvo je lahko prizadeto s tem nasledstvom.